

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

י"ל לוימני רבבות אלפי ישראל ע"י קרן תר"ג לטובת נשמת הרבני הנגיד הנכבד הרה"ח ר' אריה (לייבל) ברה"ח ר' יונה רובין ז"ל

פרשת כי תצא

אלול תשפ"ה | גיליון פ"ה (שנה ב')

שערי תורה קבט מסכם ומבוא לפרשת השבוע

מה בפרשה:

נושאי הפרשה:

א. מלחמה

בשעת מלחמת-הרשות מותר ללוחם לקחת אשה מהשבי. בהמשך הפרשה מוזכר שחתן בשנה הראשונה לנישואיו, צריך להיות פנוי לביתו ואינו יוצא כלל למלחמה.

ב. בכור

חובה להעניק לבכור שני חלקים בירושה, גם אם הוא בנה של אשה שנזוהה.

ג. בן-סורר

בן הגונב ממון אביו במטרה לזלול ולסבוא, נהרג בסקילה בבית דין.

ד. בית-דין

בפרשה זו נלמד כמה דינים הנוגעים לבית דין: מצוה לתלות על עץ את המחויב סקילה, ולהורידו מהעץ בו ביום; המחויב מלקות - לוקה 39 מלקות; האב או הבן פסולים להעיד זה על זה; וחל איסור להטות משפט יתום ואלמנה.

ה. אדם-לחבר

במרחבי הפרשה נלמד הרבה הלכות, מצוות ואיסורים, הנוגעות בין אדם לחברו: להשיב אבידה; לטעון חבילות על בהמה שנפלה בדרך; לבנות מעקה על הגג; לתת לפועל רשות לאכול בעת בציר הענבים; לשלם לפועל עני את השכר בו ביום; להשאיר לעני בשדה שכחה ועוללות ופאה; להתנהג ביושר במידה ובמשקל.

לא ליטול משכון מאלמנה; לא ללוות בריבית; להחזיר משכון לעני כשהוא זקוק להשתמש בו; לא להסגיר עבד שברח מאדונו; עונש

הרבה גופי תורה תלויים בפרשת כי-תצא. ספר החינוך מונה לא פחות מ-73 מצוות בפרשה, רובן - בעניינים שבין אדם לחברו. כן מופיעות בפרשה הרבה הלכות הנוגעות לשלחן ערוך אבן-העזר, כמו קידושין וייבום וכדו'.

ירושת הבכור • בן סורר • הלכות לחייב מלקות ומיתה • השבת אבידה וסיוע לזולת בדרך • התנהגות ביושר במסחר ועם הפועלים • דיני גנב • תשלומי בושת • מעקה • ציצית • מלאי בגדים וזכרם ובהמות • לא תלבש • קידושין וגירושין • ייבום וחליצה • מוציא שם רע.

המוציא שם רע; עונש הגונב נפש ומכור; אשה המביישת איש אחר משלמת דמי בושת.

ו. אדם-למקום

במהלך הפרשה נלמד גם כמה מצוות ואיסורים בין אדם למקום: שילוח הקן; ציצית; איסור לא תלבש; איסור כלאיים בכרם ובבהמות ובצמר-ופשתן; איסור חסימת בהמה בעבודתה; איסור תלישת צרעת; זכירת מעשה מרים; איסור איחור תשלום נדר לה'; איסור הקרבת בהמה שניתנה מתנה לעבירה; הרחקת טמא מהמחנה עד שייטרה; זכירת מעשה עמלק ומחיתו.

ז. אבן-העזר

הפרשה גם מלאה בהלכות אישות, קידושין וגירושין: רשימת הפסולים לבוא בקהל ולהתחתן עם ישראלית; האיסור להתחתן עם גרושתו לאחר שנישאה לאיש אחר והתאלמנה או התגרשה ממנו; דיני נערה המאורסה; איסור אשת איש ואשת אב; דיני ייבום וחליצה.

מבט על פרשת כי תצא הבע"ט:

מה בפרשה: רוב פרשת 'כי-תצא' עוסקת בברכות וקללות בהר גריזים והר עיבל, ובדברי הברית שכרת משה עם ישראל לשמור את המצוות. חלק ממכירת הברית מרחיב משה בברכות שיבואו כשישמעו בקול ה', ומנגד, 98 קללות אם יתנהגו להיפך.

נושאי הפרשה: ביכורים • ביעור מעשרות • ודוי מעשר • מעשר עני • חשיבותם של ישראל • הקמת אבנים • הר גריזים והר עיבל • כריתת ברית בברכות וקללות • הניסים ביציאת מצרים ובמדבר.

שבת של תורה פנינים מאירים לשולחן השבת

הכרת הטוב — סוד הברכה!

בפרשת השבוע אנו לומדים (כד, יב-יג): **וְאִם אִישׁ עֲנִי הוּא וְגו' הֲשִׁב תְּשִׁיב לוֹ אֶת הַעֲבוֹט וְגו' וּבִרְכָּךְ וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה לְפָנֵי ה'** אֱלֹהֶיךָ. ורש"י מפרש: 'וברכך' - ואם אינו מברכך, מכל מקום ולך תהיה צדקה' ע"כ.

מבואר ברש"י, שלכתחילה יקבל העשיר את ברכת העני, ורק בליט-ברירה, אם העני לא ישכיל לברך את העשיר, אזי יקבל העשיר ברכה מאת ה'. והוא פלא עצום! שהרי בוודאי ברכת ה' עדיפה מברכת אדם, ואם כן, כל מלווה היה מעדיף שהעני לא יברך אותו כלל, כי אז יזכה לברכת ה', ולמה זה יזכה לברכת ה' רק בעדיפות שניה, רק במקרה שהעני לא יברך, אתמהא!

השיב על כך מרן המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א, ברעיון עצום ויסודי: ידועים דברי הוזהר הק' (תרומה קסא, א): 'קודשא בריך הוא אסתכל בה באורייתא וברא עלמא' ע"כ. פירוש: הקב"ה הסתכל בתורה, ועל פיה ברא את העולם, להדין שכל טבע הבראה, וטבע האדם, מיוסדים ומבוססים על מצוות התורה.

הנה כי כן, אחרי שמצד התורה יש דין של 'הכרת הטוב', הרי בהתאם לכך קבע ה' בטבע הבראה, שאדם המחויב בהכרת הטוב לחברו, יש בכוחו לברך למיטיב עמו וברכתו תתקיים. כך שכאשר העני חייב הכרת הטוב לעשיר, יש לעני באמת כח לברך! אין זו סתם ברכת הדיוט, אלא ברכה אלקית הנובעת מכח עליון הטמון בתורה. כך שאכן ברכה זו עומדת בעדיפות ראשונה! לא פחות מברכה שאדם מקבל מהקב"ה בכבודו ובעצמו!

בשההורים לא מתייאשים

בפרשתנו (כא, יח) אנו לומדים על דין בן סורר ומורה, והגמרא אומרת (סנהדרין פח, א) שבן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו - מוחלים לו, ואינו נהרג.

ותמוה: הרי בן סורר אינו נהרג בגלל הפגיעה בכבוד הוריו, אלא כמבואר ברש"י, שסופו ללסטים את הבריות. ואם כן, מה תועיל מחילת ההורים? וכי אם ימחלו לו אין סופו ללסטים את הבריות?!

רעיון יסודי כותב בספה"ק **שם משמאל**: לכל יהודי יש נשמה המחוברת בשלשלת הדורות עד האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, ולכן גם אם בחיצוניות הוא התלכלך בעבירות, הוא יכול תמיד לשוב בתשובה. אמנם בן סורר ומורה נהרג, כי כשהוא מרד בהוריו, הוא קטע את החוט המקשר עם אבותיו, וגדע את השלשלת המחברת את נשמתו אל האבות הקדושים, ולכן סופו שילסטים את הבריות ולא ישוב בתשובה. אבל כשההורים מוחלים לו, בכך הם מקשרים אותו שוב אל שלשלת הדורות! בן כזה יש לו תקווה ועתיד לשוב בתשובה!

אוצר התורה יהלומים מתוך הפרשה

הקם תקים עמו (כב, ד)

'הקם' - את חברו, וכפי מה שתקים אותו, כך 'תקים עמו' - תקים ותרום את עצמך יחד עמו.

(הגה"ק בעל שפת אמת מגור זי"ע)

פי תכנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך פי יפל הפל מ'מנו (כב, ח) המילה 'בית' עולה בגימטריא 412, אם תסיר ממספר את זה את חשבון המילים 'מעקה גגך', שהם בגימטריא 241, יישאר סך 171 - בגימטריא 'הנופל'. כאן רמזה התורה שאם יחסר מהבית מעקה-גגך, אזי יהיה 'הנופל'.

(הגה"ק בעל בן איש חי זי"ע)

תמקה את זכר עמלק מתחת השמים (כה, יט)

הנהגת נס למעלה מדרך הטבע נקראת 'מעל השמים', ואילו הנהגת הטבע נקראת 'מתחת השמים'. יהודי צריך למחות את העמלק של 'מתחת השמים', העמלק שאומר על כל דבר שהוא טבע.

(הגה"ק בעל חתן סופר זי"ע)

חיים של תורה מעלת והשיבות לימוד חומש ורש"י

אותיות של רש"י מבהקות על פניו

הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע ראה פעם יהודי שפניו קורנות וזורחות, אמר הרה"ק: 'בוודאי הוא לומד חומש ורש"י דבר יום ביומו. כי מקובל בדיני שהאותיות של רש"י מבהקות את פניו של האדם!'.

(ספר וירא משה)

לא יהיה לך בְּבִיתָךָ אִפְסָה וְאִפְסָה גְדוֹלָה וְקִטְנָה, אֲבָן שְׁלֵמָה וְצֶדֶק יִהְיֶה לְךָ אִפְסָה שְׁלֵמָה וְצֶדֶק יִהְיֶה לְךָ (דברים כה, יד-טו). לא יִהְיֶה לְךָ - אִם עֲשִׂיתָ כֵן, לא יִהְיֶה לְךָ כָּלֹם. אֲבָן שְׁלֵמָה וְצֶדֶק יִהְיֶה לְךָ - אִם עֲשִׂיתָ כֵן, יִהְיֶה לְךָ הַרְבֵּה (רש"י).

נושא השבוע:
הסגולה לשפע

כל אחד מתפלל ומייחל ל'חיים של פרנסה', רבים מחפשים אחר סגולות לשפע ועושר. רש"י הקדוש מגלה לנו את הסגולה וההבטחה: אם תתנהל במסחר ביושר, אם תהיה נושא ונותן באמונה, וזכה אתה להבטחת התורה - יִהְיֶה לְךָ הַרְבֵּה!
מהסיפורים הנפלאים שלפנינו נשאב תוספת עידוד וחיזוק על הסגולה הטמונה במשא ומתן באמונה, לזכות להצלחה בפרנסה ולברכה בממון.

להיכן נעלם הרווח?

אברך צעיר התייעץ עם הגה"ק רבי אברהם מסוכטשוב זי"ע, בעל אבני-נזר, אם לפתוח בעירו חנות מזון. הרבי השיב בחיוב ובירכו רוב הצלחה. האברך אכן פתח את חנות המזון בסמוך למפעל גדול בו התעסקו פועלים רבים, שפקדו בהמוניהם את החנות, כך שמדי יום התמלאה קופת החנות על גדותיה והפדיון היה רב.

כעבור זמן מה החליט האברך לבדוק את מאזן ההוצאות מול ההכנסות, אך מה גדולה היתה תמיהתו כשהתגלה שלמעשה לא הרוויח מאומה. הדבר היה לפלא בעיניו, להיכן נעלם הרווח? כיון שלא מצא תשובה מניחה את הדעת, נסע שוב אל הרבי לסוכטשוב. במקום תשובה זכה לשאלה מצד הרבי: 'האם המידות והמשקולות שלך מדויקים הם?' והאברך השיב והצטדק: 'אודה על האמת, אינני מדקדק כל כך במידות ובמשקולות, אך כל הלקוחות הינם גויים'.

'כעת ברורה הסיבה לכך שחנותך אינה נותנת רווחים' - השיב לו הרבי - 'הרי מפורש בתורה 'לא יִהְיֶה לְךָ בְּבִיתָךָ אִפְסָה וְאִפְסָה גְדוֹלָה וְקִטְנָה' - ורש"י מפרש 'אם עשית כן, לא יהיה לך כלום!'. קבל על עצמך לקיים 'אֲבָן שְׁלֵמָה וְצֶדֶק יִהְיֶה לְךָ אִפְסָה שְׁלֵמָה וְצֶדֶק יִהְיֶה לְךָ' ויתקיימו בך דברי רש"י 'אם עשית כן - יהיה לך הרבה!'

מדוע נגנבה הפרווה?

באחת מגסיעותיו של רבינו החפץ חיים זי"ע על פני הארץ, שפך העגלון את לבו לפניו, וסיפר שסוסו נפל וזמ, ובני עירו אספו עבורו כסף לרכישת סוס חדש, אך עדיין פרנסתו אינה מצויה, 'למה מגיע לי גורל מר כזה? בכה העגלון.

הרגיעו החפץ חיים ואמר: 'אסור שיהיה ליהודי קושיות על

לב לדעת הכרת והבנת מושג בתורה

מחיר כלב

בפרשת השבוע (כג, יט) אנו לומדים שאין להקריב על המזבח 'מחיר כלב', והכוונה: אדם הנותן לחברו שה תמורת הכלב, הרי השה פסול להקרבה. גם הנותן לחברו חטים כחליפין תמורת כלב, אסור להקריב מהחטים קרבן מנחה, וכן המחליף כלב בעופות, העופות אסורים בהקרבה. רש"י כאן מביא את שיטת בית שמאי שאיסור זה עומד בעינו אף אם השתנו החיטים ונעשו קמח. אך להלכה פסק הרמב"ם (הל' איסורי מזבח ד, יח) כשיטת בית הלל שהקמח מותר להקרבה. הטעם שאין להקריב 'מחיר כלב' כתב האבן עזרא משום שהוא דרך ביזיון, וכפי שהכתוב אכן מסיים 'כי תועבת ה' אלקיך גם שניהם'. ויש שכתבו (ביאורי מהרא"י; רש"י הירש) משום שהכלב הוא עז וחצוף, ולכן נפסל לפני ה' כל מה שיש לו שייכות עם הכלב.

עניינים לראות הבנת מילה אחת בתורה

עיר

"חם בחוץ. אם לא תשתה מים תהיה מאד עייף" - אומרת האמא לנציאל בצאתו לשחק בגינה. "הדרך ארוכה, אתה חייב לאכול, אם לא תאכל תהיה מאד עייף" - אומר האב לבנו נפתלי בצאתו לדרך.

סביר להניח שאף אחד מאתנו לא שמע משפטים כאלו בחייו. שכן בימינו אומרים על מי שאינו שותה שהוא 'צמא', ומי שאינו אוכל שהוא 'רעב'.

אבל בלשון התורה הקדושה אנו מוצאים את המילה 'עִיר' כתיאור מצב בו אדם רעב וצמא. כך מפרש רש"י בפרשתנו על הפסוק (דברים כה, יח) וְאֵתָה עִירָה וְיָגַע וְזָל: 'עיר' בצמא. התוספות במסכת מועד קטן (ב, א) מסמיכים לכך את הפסוק בירמיהו (לא, כד) כִּי הָיִיתִי נֶפֶשׁ עִירָה. במצודות ציון (תהלים קמג, ו) ביאר, לפי שהעיר הוא צמא למים, לכן נקרא הצמא בשם 'עיר'.

גם בפסוק (בראשית כה, כט) וַיָּבֵא עֶשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עִירָה, מפרש האבן עזרא: עירי - רעב וצמא.

ואנשים לשמוע בללי רש"י הק' בדקדוק הראשון

ירא או ירא?

בחזיון שנערך בתלמוד-תורה על חמשה חומשי תורה, שאל המנהל את התלמידים היכן מוזכר בתורה הביטוי 'ירא-אלקים'? כמה מהילדים המחוננים ידעו לענות שביטוי זה מוזכר פעמיים בתורה, פעם אחת בפרשת העקידה (בראשית כב, יב) כִּי עָתָה יִדְעִיתָ כִּי יִרָא אֱלֹקִים. והפעם הנוספת בפרשת כי תצא (דברים כה, יח) וְאֵתָה עִירָה וְיָגַע וְזָל יִרָא אֱלֹקִים.

אולם, המנהל הפנה את תשומת לבם לשינוי הניקוד בין הפסוקים, בראשון כתוב 'ירא', ובשני כתוב 'ירא'.

הדברים התבארו על פי דברי רש"י בפרשתנו המפרש: 'לא ירא - עמלק, אלקים, מלהרע לך'. מסבירים המפרשים (קיצור מורח; שפתי חכמים) מנין הוכיח רש"י שהכוונה על עמלק שלא היה ירא אלקים, ואין הכוונה על ישראל. כי אם היה זה תואר על ישראל, כמו עירי ויגע, היתה האות 'י' צריכה להיות נקודה בניקוד שווא 'ירא אלקים' [שפירושו אתה היית צמא ומוותש וגם לא היית איש בעל יראת-שמים], אבל מאחר שהניקוד הוא בקמץ 'ירא אלקים, הרי זה משמש כסיפור על פועל העבר, כמו (בראשית כז, א) כִּי יָצָא יַעֲקֹב [שפירוש: עמלק בא לזנוב בך והוא לא התיירא אז מאלקים].

חכמת התורה אמרות חכמה ופניני שפר מגדולי הדורות על פרשת השבוע

בפסוקים (עיי"ש מה שתיריך לדרכו).

באחת השנים, בשבת קודש פרשת כי תצא, פנה אחד הנכדים אל הגר"ח, והציע לתרץ: אולי עדיין קיים הבדל בין צירוף האותיות ג"ט לשאר הצירופים, כי אולי שאר הצירופים אמנם לא מופיעים בסמיכות בתוך מילה אחת, אך הם יכולים להופיע בסמיכות של סוף מילה ותחילת המילה שלאחריה, משא"כ צירוף ג"ט לא מופיע כלל בסמיכות, גם לא בסוף מילה אחת ובתחילת המילה שלאחריה. נענה על אתר הגר"ח בגאונותו ואמר לנכד: לא אמרת שנים-מקרא השבוע? הרי כתוב בפרשה 'לא תטה משפט גר', הרי האות ט' האחרונה שבתית משפט, צמודה לאות ג' הראשונה שבמילה גר'!...

'והברו' מבה חזורת...

וְהִפְּהוּ לַפָּנִי (דברים כה, ב)

אל מעונו של כ"ק האדמו"ר בעל 'פני מנחם' מגור זי"ע נכנס מחנך להתייעץ מה לעשות עם ילד שחבריו מצייקים לו ומכים אותו. אמר לו הרבי: המלמדים צריכים להסביר לתלמידים, שכשם שכל אחד יודע מה שאומר בעל הטורים (שמות ל, ב) רמז במילה 'ונתנו', שאפשר לקרוא אותה ישר והפוך, לרמז שהנותן צדקה מקבל בחזרה בכפל כפליים, כך יידעו שגם את המילה 'והכהו' אפשר לקרוא ישר והפוך, כי המכה את חבריו, עלולות המכות לחזור אליו משמים בכפל כפליים...

דכא' או דכה'? עשרת הסינויים בספרי התורה וגם:

כמנהג האשכנזים, אבל את המילה 'דכה' בפרשת השבוע, הם כותבים 'דכא' עם אל"ף כמנהג תימן.

כן כתב בספר 'שארית יהודה' בקבלה מאחזיזי הרה"ק בעל התניא ז"ע. וכך כתב בספר משנת אברהם (סי' לב ס"ב) שראה בספרי התורה של רבי שבתי מראשקוב ז"ע, ושל רבי אפרים סופר הבעל שם טוב ז"ע שכתבו 'דכא' (וראה בספר 'שור' הרב' סימן פח, שהביא עוד כמה מקורות לנוסח זה ממקורות קדומים לנוסח זה).

מן הענין להביא את דבריו של הערוך-השולחן (יו"ד סי' ער"ה, כב) שכתב: 'במדינת רייסין' עמד אחד מן הגדולים המיוחדים בדורות שלפנינו והאריך לבאר לכתוב דווקא באל"ף, וכן נהגו אחרייו רוב סופרי רייסין עד היום הזה, ועיקר טעמו דדכה בה"א הוא לשון נקבה, כמו רכה, דקה, לבונה-זכה, וגם באו כן בלשון רבים כמו רכות דקות, אבל באל"ף הוא שם דבר, כמו ואת דכא ושפל רוח, תשב אנוש עד דכא, ואינו בא בלשון רבים'.

אסור לקרוא?

מהר"י צאלח, מגדולי פוסקי תימן, בשו"ת פעולת צדיק (ח"א סי' ט"ו) נקט והחמיר שאסור לתימנים לברך על ספר תורה העשוי כפי מסורת אחרת, כי לדעתו הספרים שלהם הם המוגהים והנכונים ביותר.

לעומתו, בעל כף החיים (או"ח סי' קמ"ג סקל"ד) החמיר וכתב דווקא להיפך, שאין לאשכנזים וספרדים לקרות בס"ת של תימנים, עד שיתקנו את השינויים.

יתקצצו ידיו

אך למעשה, הכריעו האחרונים שכל ספרי התורה כשרים, בין לתימנים ובין לאשכנזים ולספרדים, ולכל הקהילות, כפי שהאריך בשו"ת יחווה דעת (ח"ו סימן נו) אודות כל השינויים שבין ספרי התורה, שלכל הגירסאות יש מסורת קדומה, ולכן אין לפסול שום ספר, ומותר לבני ספרד ואשכנז לקרוא בספרי תורה של התימנים או של ליובאוויטש.

גם הגה"ק מקאמרא ז"ע כתב בספרו אוצר החיים (בפרשתנו): 'דכה - בספרים שלנו בה"א, ואם נמצא באל"ף כשר לכתחלה, ואסור לתקן ולמחוק, והמוחק יתקצצו ידיו'.

האמת והשלום

גם מרן פוה"ד הגר"מ שטרנבוך שליט"א בספרו סת"ם כהלכתן (פרק ח) חולק על דברי הכף החיים וכותב עליו: 'במחלית כבוד תורתו הקים בדבריו מחיצה של אש לחלק בין בניו של המקום ית"ש, והיינו בין התימנים לשאר כל ישראל וכו', ובית ישראל ייעשו בזה ח"ו כאגודות אגודות עם שתי תורות, זה פוסל את של זה ואינו יוצא בו וכו', ולכן נראה שאין לקבל את פסק דינו בענין זה, ואנו יוצאים חובות קריאת התורה בלי פקפוק אצל התימנים, והם יוצאים אצלנו, והאמת והשלום אהבו'.

ספר התורה השוכן בארון הקודש בכל בית כנסת, מהווה עדות להבטחת התורה 'כי לא תשכח מפי זרעו'. בראותנו את העובדה המופלאה שגם אחרי יותר משלושת אלפי מאות ניתנה התורה בסיני, וגם אחר שבני ישראל נפוצו בגלויותיהם בארבע כנפות הארץ, ולמרות כל השינויים במנהגים ואורחות החיים בין כל קהילות ישראל, ספרדים אשכנזים ותימנים, הרי מסורת כתיבת ספר התורה נשארה אחידה.

מלבד כמה שינויים ועזרים - שעליהם נתמקד להלן - הרי כל ספרי התורה בכל הקהילות והארצות, שווים באותן מילים ואותיות בדיוק רב. על אף שספרי התורה הועתקו זה מזה במשך אלפי פעמים באין ספור העתקות, בכל זאת הקפידו לשמור על דקדוק המסורת, והוא פלא עצום למתבונן.

ספרי תורה התימנים

כידוע, יהודי תימן, נחשבים כבעלי מסורת קדומה ושמורה זה אלפי דור, עד לתקופת המקדש בימי עזרא הסופר. והנה, למרבה הפלא, אנו מוצאים כמה שינויים במסורת כתיבת ספרי התורה, בין ספרי התימנים, לספרי שאר קהילות ישראל. אחד מהם היא בפרשתנו, בפסוק (דברים כג, ב) לא יבא פצוע דִּפְחָה, שבספרי תורה התימנים כתוב: 'דכא', עם אל"ף.

מלבד זאת קיימים עוד עשרה שינויים בחסרות ויתירות:

- בראשית ד, יג: גְּדֹל עֲוֹנֵי מִנְשֹׁאָה. בספרי התימנים: 'מִנְשֹׁאָה'.
- בראשית ז, יא: נִבְקְעוּ כָּל מַעֲיָנוֹת. בספרי התימנים: 'מַעֲיָנוֹת'.
- בראשית ט, כט: וַיְהִי כָּל יְמֵי נֹחַ, בספרי תורה התימנים: 'וַיְהִי'. זהו השינוי הבולט ביותר הנוגע לאופן קריאת התיבה.
- בראשית מא (שלוש פעמים): פוֹטִי פָּרַע, בספרי תורה התימנים: 'פּוֹטִיפָּרַע' במילה אחת.
- שמות כה, לא: תִּעֲשֶׂה הַמִּנְוָה, בספרי התימנים: 'תַּעֲשֶׂה הַמִּנְוָה'.
- שמות כח, כו: אֶל עֶבֶר הָאָפוֹד, בספרי התימנים: 'הָאָפֹד'.
- במדבר א, יו: אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמוֹת. בספרי התימנים: 'בְּשֵׁמוֹת'.
- במדבר י, י: וּבְרָאשֵׁי חֻדְשָׁם. בספרי התימנים: 'חֻדְשֵׁיָם'.
- במדבר כב, ה: בִּלְעָם בֶּן בְּעֹזֵר. בספרי התימנים: בְּעֹזֵר.
- דברים לב, ו: הֲלֹה תִּגְמְלוּ זֹאת. בספרי התימנים: במילה אחת הֲלֹה תִּגְמְלוּ זֹאת. בנוסף על כך קיימים כמה שינויים בפרשיות פתוחות וסגורות, וכן באותיות רבתיות וזעירות, ובאופן כתיבת שירת הים ושירת האזינו.

מנהג ליובאוויטש

מעניין לציין את מנהג ליובאוויטש, שאמנם את כל ספר התורה הם כותבים

צעף חייב בציצית?

בפרשת השבוע אנו לומדים על מצות ציצית כאמור (כב, יב) גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ על אַרְבַּע כְּפוֹת פְּסוּתָךְ אֲשֶׁר תִּכְסֶּה בָּהֶּן. ודרשו חז"ל ב'ספרי' שחייב ציצית חל רק על כסות העשוי לכיסוי הגוף, ולא העשוי לכיסוי הראש.

על הצוואר

להלכה נפסק בשלחן ערוך (או"ח סי' י, יא): 'סודר שנותנין על הצוואר במלכות ארץ ישראל, שנקרא בערבי שי"ד, וכן בוק"א שהיו נותנין בספרד על כתפיהם, פטורים'.

מנהג מצרים

במקור הלכה זו, כתב הבית יוסף, שיש מבני ארץ ישראל המדקדקים להטיל ציצית בסודר של הצוואר כשיש בו שיעור טלית, אבל במצרים לא נהגו להטיל ציצית בצעיף, וטעם הדבר, משום שאינו נעשה לכסות הגוף, אלא לכסות ולהגן על הראש בלבד. ועוד טעם, משום שאינו נעשה ללבישה, אלא להשתמש בהם לצרוור בהם מעות, להביא בהם פירות, ולקנח הזיעה וכדו'.

צעף בימינו

הצעפים בימינו אמנם משמשים ללבישה

וחימום, אבל בדרך כלל אין בהם שיעור טלית (בערך כשישים ס"מ רוחב, על 120 ס"מ אורך).

אולם גם אם יש צעיף שיש בו שיעור טלית, הריהו פטור מציצית, כפי שכותבים האחרונים (ערוך השלחן סעיף כב; מהרש"ם ח"ג סי' רעב) כי כשם שכסות הנעשה רק לראש פטור, כך יש לפטור כסות הנעשה רק לצוואר. ועוד טעם, שאין דרך ללבוש אותו שתי קרנות לפניו ושתי קרנות לאחוריו, אלא כל ארבע הקרנות לצד אחד (שואל ומשיב מהדו"ג ח"א סי' קצו; מהרש"ם שם)

לעגל קרן

ברם, אם אכן יש בצעיף שיעור טלית, והאדם רגיל ללבוש את הצעיף כדרך כיסוי, על גבו ומלפניו, ראוי להחמיר לעגל את אחת הקצוות (פסקי תשובות; ילקוט יוסף).

גם אם יש בצעיף שיעור של טלית, בדרך כלל הוא פטור מציצית. אך אם יש בו שיעור טלית, והאדם לובשו בדרך כיסוי, ראוי להחמיר לעגל את אחת הקצוות.

הלכה למעשה

התורה וההפטרה ביאור שייכות ההפטרה לפרשת השבוע

הנחמה החמישית: 'דני עקרה'

בבושה, אלא ירוננו וישמחו כאשר עקרה שנפקדה בבנים רבים.

יש לציין שגם בפרשת נח מפטירים את ההפטרה הזו של 'דני עקרה' (כיון שמוזכר בה הפסוק 'כי מי נח זאת לי'). אלא שבפרשתנו מסיימים את ההפטרה אחרי פסוק י', במילים 'אמר מרחמך ה'". ואילו בפרשת נח נוהגים האשכנזים להמשיך עד סוף פרק נ"ד, וכן פרק נ"ה מפסוק א' עד פסוק ה' (והתימנים-בלדי עד אחרי פסוק ג').

השבת אנו מפטירים את הפטרת 'דני עקרה' (ישעיהו פרק נ"ד פסוק א' עד אחרי פסוק י'), שהיא ההפטרה החמישית מסדרת ההפטרות של 'שבעה דנחמא'.

בהפטרה זו מובאים דברי ישעיהו הנביא, אשר התנבא עוד בטרם חורבן הבית, והודיע לבני ישראל את הנחמה שתבוא עליהם לאחר שנות הגלות, כאשר הקב"ה יקבץ אותם מהגלות ברחמים גדולים, ירושלים תהיה בתפארתה, בני ישראל יתרבו לאין מספר, ושוב לא יהיו שרויים במורא ולא יהיו עטופים

עומקה של תורה עומק ועיון בדברי רש"י בפרשת השבוע

'לנמרי' או 'מכל וכל'?

לפיכך, לגבי אדום דקדק רש"י וכתב לא תתעב אותם 'לנמרי', כמו שהיית סבור לתעב אותם עד דור עשירי (אלא תתעב אותם רק עד דור שלישי), אבל במצרים שהיה מקום לומר שהם אסורים לעולם מכל וכל, הוצרך רש"י להדגיש שלא לתעב אותם מכל וכל כפי שסברת (אלא עד דור שלישי).

זכרים ונקבות

ואילו המהרש"ל מבאר, שאצל אדומי הוזהיר הכתוב שלא לתעבו לנמרי יותר מג' דורות, אבל מכל מקום הנקבות לא נאסרו כלל, כי אין דרך נשים לצאת בחורב. אבל גבי מצרי הוזהיר שלא לתעב 'מכל וכל' - לרבות הזכרים והנקבות, שעד דור שלישי שניהם אסורים, שכולם היו משעבדים בישראל במצרים (אך להלכה עי' בשו"ע אבהע"ז סי' ד' שגם נקבות של אדומי אסורות).

על הכתוב (כג, ח) לֹא תִתְעֵב אֲדָמִי בִּי אֲחִיךָ הוּא לֹא תִתְעֵב מִצְרִי בִּי הִנֵּה יִתְעַבְרָצוּ, כותב רש"י: לא תתעב אדומי - לנמרי וכו', לא תתעב מצרי - מכל וכל וכו'.

מה פשר שינוי הלשון? מדוע לגבי אדומי כתב רש"י 'לנמרי', ולגבי מצרי כתב רש"י 'מכל וכל'? הלא דבר הוא!

המצרים עשו מעשה

הט"ז ב'דברי דוד' מסב את תשומת לבנו לדיוק נפלא זה, והוא מסביר, שבאמת ראוי לתעב יותר את מצרים, שהם הרגו בפועל הרבה מישראל, מה שאין כן באדום שלא עשה מעשה, אלא שלא הניח את ישראל לילך בארצו. אם כן, באדום היה מקום לחשוב שהם אסורים רק עד עשרה דורות בלבד, אבל במצרים היה מקום לחשוב שהם אסורים לעולם, מכל וכל.

פרפראות וחידודים על פרשת השבוע ופירוש רש"י הק'

היות ומתקבלות המוני תשובות במערכת, מחמת קוצר היריעה אנו עורכים ומפרסמים את תמציתם בלבד

בחינה עצמית בפר' השבוע עם פירש"י

סקילא או סייף?

חידוד בפרשה

בניית בתים

השטן מקטרג

במונת בקופסא

א. מה פירוש המילה "סורר"?

ב. השוכר מכונית ליום, האם צריך לשלם בו ביום?

ג. כיצד תרגם אונקלוס את המילה 'מעקה'?

ד. במצות חליצה נאמר 'וירקה בפניו'. היכן היא יורקת?

א. על פניו של החולץ. | ב. על הקרקע. | ג. בתוך הנעל.

[illegible]

שמות הזוכים בהגרלות

פרשת עקב

זוכים במבחן יומי - תורה כארד 200 נה

הרב נתנאל שיריבי - בעבת ואז, מיר
בה"ח משה יוסף פריימן - בית שמש, מעלות התורה
הרב צבי קליין - אלעד
הרב יעקב ישראל מירל - ירושלים
הרב ישראל שטון - רכסים, ניו יורק
הבה"ח מנחם אדורסקי - בית שמש, אולה תורה
הרב אהרן חבתס - בית ברק, תולדות יעקב יוסף
הרב משה דלדוויי - ירושלים
הבה"ח מנחם בן - ירושלים, סניף יצחק
הרב יעקב רפפורט - בית ברק, חול
ניק וחכים נתום מלרשטין - ירושלים, תפארת יעקב
הרב אריה קולדקצי - בית ברק, מורשה ודעת
הרב יעקב ישראל וילבושיטין - חול, בית הלל
הבה"ח פנחס מנחם יסקנדן - בית שמש, בית דוד
הרב אריאל יוסף פריימן - רבבה
הבה"ח ישראל הריגי - ירושלים, ד הלוי
ניק וחכים בעט - בית ברק, באר יהושע
הרב יוסף שפירא - אלעד, מדרש אליהו
הבה"ח ראובן קוט - ירושלים, שטוביל
הרב יהודה נתן - בית שמש
הבה"ח יוסף בנדר - ביתר עילית, אהבת תורה
הבה"ח אלתון - מרומית עילית
הרב יוסף וילנביץ - מרומית עילית
הרב ישעיה אהנגב - בית ברק
הבה"ח שמואל שמוני - נתניה
הרב חיים עקיבא וייסוהו - בית שמש, רצופות
הרב שמעון יוני - בית שמש, מרגל דוד
הבה"ח דוד גוני - בית ברק, נסא וחכים

זכרים במבחן שבועי - תורה כארד 500

יניק וחכים דניאל קדושים - נתיבות, תורת חיים
הרב אלימלך זילבר - ירושלים, בעלזא
הרב מנחם פייבוש - ירושלים, ברכת אהרן
יניק וחכים חנוך טאומן - אשדוד, כלל חסידי

הפטרה - סט נ"ך

יניק וחכים ניסים בן חיים - ירושלים, המסורה

זוכים במבחן תורה שבכתב בגמרא - ש"ס ובלכתך בדרך

זיק וחכים יעקב שומר - ירושלים, יקירי ירושלים

זוכים בחידת יוסיף דעת - תורה כארד 200

יק וחכים ישראל יודלביץ - ביתר עיילית, עץ חיים
יק וחכים מרדכי גבריאל גרבר - אלעד, דעת תורה
הרב שמשון מישור - ירושלים, ישיבת מיר

יוכים בחידת חידודי תורה - תורה כארד 100 נ

הרב אהרן רובין - ירושלים, בית יוסף יצחק
הבה"ח יעקב הוכמן - מודיעין עילית, משכן אשר
הבה"ח יעקב ויסנשטרן - בית שמש

נכים בחידת כמונח בקופסא - תורה כארד 150

הבה"ח אברהם פרנקל - ירושלים, נר יהושע
הרב משה מן - בני ברק
הרב שלמה בכרך - מודיעין עילית. בית אבא

זוכים בהגרלת נבחנים קבועים - תורה כארד 100

הבה"ח פינחס פארגעס - בית שמש, בעלזא
הרב אברהם ישראל לאופר - ירושלים, ברסלב
הרב יששכר צבי אופנהיימר - מודיעין עילית, משנת אב
הרב יוסף סמוטני - בני ברק
הרב שמחה לוק - בני ברק, גור

**פרי עטם של לומדי תורה
שבכתב מרחבי תבל**

אהבת תורה

אוצר מתחת לגשר

רק לאחרונה נודע לי לראשונה מהארגון שלכם, ואני באמת לא מצליח להבין איך יתכן שארגון עצום ונפלא כזה קיים כבר ששנתיים ימים, כמו שאומרים 'האוצר כאן מתחת לגשר', ואנכי לא ידעתי?... ובפרט אני רוצה להודות לכם על השיעורים המיוחדים והבהירים בקו 'קול התורה'. אני מאוד אוהב לשמוע את השיעורים ההללו בשעות הפנאי בדרכים וכדומה. כבר שנים אני מחפש שיעורים על חומש ורש"י ולא מצאתי משהו מתאים, כעת אני מגלה כזה אוצר בלום, ממש כאן לידי, זמין כל הזמן, בכל שעות היממה. פשוט מדהים לשמוע את השיעורים בבהירות וצלילות, שמוציאים אותי עם ידע בכל הפרשה בסיכום בהיר אחרי הלימוד. רציתי לומר לכם יישר כח, ועוד יותר לבקש ממכם שלא תפסיקו לפרסם כלל וכלל, אני בטוח שיש עוד המוני אנשים שעדיין לא ידעו מהארגון והמפעל שלכם, וזה חשוב מאוד להחזיר את הלימוד הקדוש והחשוב הזה אצל כלל הציבור. עשו חיל לאורייתא!

יחיאל מהצרי

אני משמש כגבאי בביהמ"ד חדש יחסית ברמת בית שמש, כך שמעולם לא נחשפתי לתופעה המופלאה הזו של מהפכת תורה שבכתב. עד לאותו יום, יום ראשון פורשת דברים, כאשר עוד טרם הספקתי להגיע לבית הנכנס ולהתפלל שחרית, כבר "התנפלז" עלי כמה אברכים בשאלה: מה עם החומשים של דברים? לאחר שעדיין לא הספקתי להחליף בבית המדרש את החומשים מ'במדבר' ל'דברים'. לתומי חשבתי לעשות את זה לקראת שבת, אבל מתברר שישנם עשרות אברכים ובחורים שכבר רוצים ללמוד את זה דבר יום ביומו. מששאלתי אותם מה קרה הם הכביעו על העלון שלכם ואמרו: מפעל תורה שבכתב מעורר אותנו ללמוד כל יום, חק ולא יעבור!

התחלתי לעקוב ושמת לב שאכן במשך כל ימות השבוע כל הזמן יש חומשים על השולחן, ולא כמו שאני זוכר בעבר שהיו רק גמרות ושו"ע וכדו'. ואגב, אם אפשר לכתוב בעלון החשוב שלכם, לעורר את הציבור בשמי ובשם שאר הגבאים, שהלומדים יחזירו את הספרים והחומשים לארון, כל שגם לא באוהיהם לא יצטרעו לחפש בכל בית הכנסת את החומש ויזמנו מהם ביטול תורה.

בברכה מרובה: י. טיקוצ'ינסקי

קו 'קול התורה' 02-500-2018 | לחיג מארה"ב: 1518-9881-351 | לחיג מאנגליה: 4433-0613-0131

מערכת השיעורים

עברית | לשה"ק | אידיש

סיכום יומי קצר | שיעור יומי מורחב | שיעור שבועי מתומצת
שיעורי מבוא ושיעורים שונים | שמעו ותחי נפשכם

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל: gts025002018@gmail.com | לקבלת הניוזלטר היומי ts025002018@gmail.com

דברים שנתחדשו

תוספת חידושים בחומש דברים על הכתוב בחומשים הקודמים

"כל פרשה שנאמרה ונשמנה, לא נשמנה אלא בשביל דבר שנתחדש בה" (סוטה ג, א)

מפרשת שלח - פרשת כי תצא

מצוות ציצית

פרשת ציצית מופיעה, כידוע, בסוף פרשת שלח, אבל פסוק אחד בו 10 מילים הכתוב בפרשת השבוע, פרשת כי תצא, טומן בחובו תלי תלים של הלכות מרכזיות וחשובות במצוות ציצית המופיעות באו אראשונה, ואינו מוזכרות בפרשת שלח.

טוויה לשמה

בכל יום ויום אנו קוראים בקריאת שמע גם את 'פרשת ציצית', הכתובה בפרשת שלח, שם נאמר (במדבר טו, לח-לט) **דָּבָר אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל פְּנֵי בְגָדֵיהֶם לְדֵרֹתָם וְנָתַנוּ עַל צִיצִת הַכֶּנֶף פִּתִּיל תְּכֵלֶת וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וְגו'.** אולם בפרשת השבוע, כי תצא, אנו לומדים שוב את מצות ציצית כאמור (דברים כב, יב) **גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל אַרְבַּע פְּנֵפוֹת כְּסוּתֶךָ אֲשֶׁר תִּכְסֶּה בָּהּ.**

בפסוק קצר זה התחדשו הרבה הלכות ודינים במצות ציצית, ונציין כאן את חלקם, כפי שיכיל הגיליון.

א. בפרשת שלח אין מוזכר אם טווית החוטים צריכה להיות לשמה, אולם מלשון הכתוב כאן **גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ** דרשו (מנחות מב, א; שו"ע או"ח סי' יא, א) לך - לשם חובך, שיש לטוות את חוטי הציצית - 'לשמן', דהיינו שיאמר בתחלת הטוויה שהוא עושה כן לשם ציצית.

שמונה החוטים

ב. מלשון הכתוב כאן **גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ**, דרשו חז"ל (מנחות לט, ב) את מנין החוטים, כי אם היה כתוב 'גדיל' בלשון יחיד היה משמע שני חוטים, כי אין גדיל פחות משתיים, ועכשיו שנאמר 'גדילים' בלשון רבים, משמע שני גדילים, דהיינו ארבעה חוטים. ומאחר שנאמר בפרשת שלח (במדבר טו, לח) **פִּתִּיל - משמע שיש לכפול את החוטים לשנים, כמו פתילה שהיא כפולה, ונמצא שיש בסך הכל שמונה חוטים.**

גדיל ופתיל

ג. החוטים התלויים על הטלית, מחולקים לשני חלקים האחד נקרא 'גדיל' - הוא המקום שבו יש חוט כרוך על גבי שאר החוטים, ודין זה למדו חז"ל (בספרי פרשת שלח) מלשון הכתוב כאן **גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ**, שחלק מהציצית צריך להיות כרוך כמו גדיל. והחלק השני - בו תלויים החוטים הנפרדים שאין עליהם חוט כרוך, וזאת למדו מהכתוב פרשת שלח (במדבר טו, לח) **וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִת**, שפירושו חוטים נפרדים, כמו (יחזקאל ח, ג) בציצית ראשי.

סומא

ד. למרות שבפרשת שלח נאמר **וְרָאִיתֶם אֹתוֹ**, שמשמע שאיש עיוור שאינו רואה פטור מציצית, בכל זאת דרשו חז"ל (שבת כז, ב; שו"ע סי' יז, א) מלשון הכתוב בפרשתנו **אֲשֶׁר תִּכְסֶּה בָּהּ** - לרבות כסות סומא, והכתוב וראיתם אותו בא למעט כסות לילה.

חובת נברא

עוד מובא בפוסקים (משנ"ב סי' יט סק"ב) שמלשון הכתוב **אֲשֶׁר תִּכְסֶּה בָּהּ** - דורשים שחוב ציצית חל על האדם רק בשעה שהוא מתכסה בבגד, אבל כל זמן שהטלית מונחת בארון אין חיוב להטיל בו ציצית.

צמר ופישתים

היות ונסמכה בפרשתנו מצות ציצית לאיסור שעטנו הכתוב בפסוק הכתוב (פסוק יא) **לֹא תִלְבַּשׁ שְׂעִטָּנוּ צִמְרִי וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו**, יש דעה אחת (ראה מנחות לט, ב) שמן התורה אין חיוב ציצית רק בבגד של צמר ופשתן, וכן פסק המחבר להלכה בשלחן ערוך (סי' ט, א), אך הרמ"א פסק כפי השיטה שכל הבגדים חייבים מדאורייתא, עיי"ש באריכות כל הפרטי ההלכות בזה.

דברים המסורים ללב

שימו לב: אלו דוגמאות ספורות, מני רבות, של הוספות וחידושים, ביאורים והסברים, על החומשים הקודמים, אשר יתגלו לעיני כל הלומד חומש דברים בהבנה נכונה | קחו עמכם דברים ושובו!

מסלול 'שינון התורה'

ספר דברים נקרא בפי חז"ל 'משנה תורה', בשל היותו - בין היתר - אף חזרה על רבים מהמצוות והמאורעות שהיו בשאר חומשי התורה

במטרה לעודד את השינון והחזרה של כל חמשה חומשי תורה עורכים אנו במסגרת המסלול החדש מדי שבוע מבחן מסכם של פרשת השבוע בראי הפרשה המקשרת מרחבי שאר חומשי התורה השונים שימו לב: המבחן הינו מבחן מעמיק (לא תשובות אמריקאיות) ומיועד למשגנים ויודעי התורה שבכתב!

שימו לב המבחן מופיע בקטגוריית 'מבחנים מיוחדים' מדי שבוע מיום שלישי בבוקר, עד יום שני בלילה, התשובות הנכונות כמו גם שם הויכח יופיעו בשבוע שלאחריו

השבוע - פרשת כי תצא

ייערך המבחן על הנושאים כדלהלן:

מונדר

א. על הפסוק (כא, כב) כי קלת אלקים תלוי, פירש רש"י: 'כל הנסקלין נתלין והמברך ה' בסקילה'.

רש"י בשני מקומות בחמשה חומשי תורה מזכיר מהו העונש למברך ה' במזיד בלא התראה? מהו העונש, והיכן הם דברי רש"י אלו?

שעטנו

ב. בפרשתנו אנו לומדים את המצוה של (כב, יא) לא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדיו.

היכן מצאנו עוד את איסור שעטנו, בחומשים הקודמים, קודם חזרת משנה תורה? ומה למדנו משם מה שלא ראינו כאן?

עוללות

ג. בפרשתנו נצטוונו במצות הנחת 'עוללות' לעניים בכרם, כאמור (דברים כד, כא) כי תבצור כרמך לא תעולל וגו', ורש"י כאן מסביר מה נכלל בגדר 'עוללות'.

היכן עוד בחמשה חומשי תורה מוזכר דין זה של עוללות, ואיזה הסבר מסביר רש"י כאן, יותר ממה שפירש שם?

מתן שכרה בצידה: משנני התורה בידעיה ברורה וזוכים לרכוש קנין נצחי לחיי תורה ובנטפ, יתקיימו בכל שבוע הנרות על פרסי יוקרה

פותחים את היום עם לימוד יומי מתוק וקבוע של חומש עם פירוש רש"י בסדר הלימוד היומי של רבבות אלפי ישראל דבר יום ביומו - חק ולא יעבור!